

РОЗДІЛ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ Й СТРУКТУРИ
ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВANALYSIS OF THE STRUCTURE AND SOURCES
OF FINANCIAL FLOWS MILK BUSINESS

У даній статті розкриті особливості формування й структури фінансових потоків молокопереробних підприємств, досліджено показники фінансової звітності, наведені чистий фінансовий потік на мікрорівні. Разом з тим автором обґрунтовані структурні зміни джерел формування фінансових потоків, визначено, що вони потребують подальших методологічних та аналітичних досліджень у напрямі розміщення в активах підприємства, розроблений авторський підхід до величини чистого фінансового потоку, що залежить від багатьох факторів: необхідно здійснювати аналіз реального фінансового потоку у визначених інтервалах часу, використовуючи звітні дані необхідно виконувати групування за роками, кварталами, місяцями, складати таблиці позитивного і від'ємного фінансових потоків у розрізі місяців.

Ключові слова: фінансовий потік, молокопереробне підприємство, аналіз, рентабельність, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, амортизація.

В данной статье раскрыты особенности формирования и структуры финансовых потоков молокоперерабатывающих предприятий, исследованы показатели финансовой отчетности, приведены чистый финансовый поток на микроуровне. Вместе с тем, автором обоснованные структурные изменения источников формирования финансовых потоков, определено, что они нуждаются в дальнейших методологических и аналитических исследований в

направлении размещения в активах предприятия., Разработан авторский подход к величине чистого финансового потока, зависит от многих факторов: необходимо осуществлять анализ реального финансового потока в определенных интервалах времени, используя отчетные данные необходимо выполнять группировку по годам, кварталам, месяцам, составлять таблицы положительного и отрицательного финансовых потоков в разрезе месяцев.

Ключевые слова: финансовый поток, молокоперерабатывающее предприятие, анализ, рентабельность, дебиторская задолженность, кредиторская задолженность, амортизация.

This article revealed features of the formation and structure of financial flows dairy companies investigated indicators of financial statements are presented net financial flows at the micro level. However, the author of reasonable structural changes in the sources of financial flows determined that they need further methodological and analytical research in the direction of placing the assets of the company. Developed author's approach to the value of net financial flow, which depends on many factors: the need to analyze real financial flows in defined time intervals, using accounting data necessary to perform grouping for years, quarters, months, make table positive and negative cash flows in terms of months.

Key words: cash flow, dairy plants, analysis of profitability, accounts receivable, accounts payable, depreciation.

УДК 336

Вільчинська Н.Л.

викладач

Технологічно-промисловий коледж
Вінницького національного аграрного
університету

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України однією з найважливіших проблем, що стоять перед вітчизняними підприємствами АПК, є формування такого фінансового механізму, що надасть можливість вирішити проблеми, пов'язані з кругообігом фінансових потоків підприємств при структурних перетвореннях економіки.

Сьогоденний стан загальноадміністративних та місцевих фінансів характеризується наявністю проблем, пов'язаних з перерозподілом фінансових потоків, управління якими варто віднести до найбільш складних завдань загальноадміністративного значення, які вимагають подальшого теоретичного і практичного резонансу. Все більшої терміновості набуває завдання із забезпечення злагодженої та ритмічної роботи усієї економічної системи шляхом поглиблення ефективності управління фінансовими потоками з метою їх оптимізації та збалансованості саме молокопереробних

підприємств. Для вирішення цього завдання необхідним є аналіз джерел формування й структури фінансових потоків молокопереробних підприємств, що дозволить виявити особливості цього об'єкту управління [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню фінансових потоків приділено увагу в працях таких вчених, як: Юрія С.І. [1], Воронченко О.В. [2], Лазичева Е.А. [3], Небаба Н.О. [4], Гудзь О.Є. [5], Дайнеко Е. О. [8], Алескерова Ю.В. [9], Непочатенко О.О. [10], Небаба Н.О. [11] та інших визначних вчених. Зауважимо, що незважаючи на значні наукові напрацювання з проблематики фінансових потоків, засади джерел формування й структури залишаються недостатньо опрацьованими як в методичному плані, так і на практиці.

Формулювання цілей статті. Дослідження фінансових потоків молокопереробних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове забезпечення є основною із складових фінансового механізму, який використовується суб'єктами господарювання з метою раціонального формування, розподілу та використання фінансових ресурсів та оптимізації грошового обороту.

Існує велика кількість наукових праць, де висвітлювались ті чи інші аспекти фінансового забезпечення. Серед яких фінансове забезпечення розглядається, як формування і ефективне використання грошових фондів підприємства[1]; виокремлюється функціональне навантаження фінансового забезпечення – формування грошового потоку [2].

Грошовий потік є неодмінною умовою для розвитку економіки, а в міру розвитку економічних процесів розширюється коло фінансових відносин. Фінансовий механізм підприємства включає види, форми, методи організації фінансових відносин, тому, на нашу думку, істотного впливу чинить специфічна форма грошового потоку – фінансовий потік [8]. На відміну від фінансового потоку грошовий розглядає єдиний вид фінансових ресурсів – грошові засоби.

У сучасній фінансовій науці фінансовий потік господарюючих суб'єктів визначається з різних позицій, найчастіше – як складова логістичної системи; ототожнюється із грошовими потоками; трактується, як особлива форма грошових потоків [4].

Фінансовий потік – це безперервний та цілеспрямований рух фінансових ресурсів, у процесі якого відбуваються зміни обсягів, вартості, форм, пропорцій та видів у процесі діяльності підприємства.

Фінансові потоки характеризуються в межах періоду, що аналізується [5,с.39]. Чистий фінансовий потік розуміється, як різниця між вхідними і вихідними потоками (нетто-потік), що може набувати позитивного і від'ємного значення.

На мікрорівні чистий фінансовий потік має такий вигляд:

$$ЧФП = П + А + Кр.з. - Д.з,$$

де ЧФП – чистий фінансовий потік; П – прибуток (фінансовий результат після оподаткування); А – амортизаційні відрахування; Кр.з. – кредиторська заборгованість; Д.з. – дебіторська заборгованість.

Позитивний фінансовий потік характеризується збільшенням фінансових ресурсів у результаті здійснення господарських операцій, від'ємний фінансовий потік свідчить про вибуття фінансових ресурсів у процесі здійснення всіх видів господарських операцій.

Розрахунок чистого фінансового потоку на окремих молокопереробних підприємствах України представлений у таблиці 1.

Аналіз чистого фінансового потоку виявив, що всі зазначені підприємства демонструють позитивне значення нетто – потоку, окрім ПАТ «Борщівський сирзавод» (-3527 тис.грн. у 2015 році). Це свідчить про капіталізацію активів зазначених підприємств. Необхідно відмітити, що чисті фінансові потоки молокопереробних підприємств вирізняються своєю нестабільністю, окрім ПАТ «Тернопільський молокозавод», який за аналізований період поступово збільшив цей показник у 2,4 рази.

Об'єктивна оцінка обсягів і структури джерел фінансових потоків є важливою умовою стійкого функціонування фінансового механізму. Досліджено наявні джерела фінансових потоків молокопереробних підприємств України на прикладі сімох обраних товариств, проаналізовано джерела їх формування.

Чистий прибуток є одним з найважливіших економічних показників, що характеризують кінцеві результати діяльності підприємства. Кількісно він становить різницю між сумою прибутку до оподаткування і

Таблиця 1

Динаміка чистого фінансового потоку молокопереробних підприємств України (тис.грн.)

Назва підприємства	2011	2012	2013	2014	2015
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	4099	5586	5654	4703	3491
Приріст до попереднього року, %	-	36,2	1,2	-16,8	-25,7
ПАТ «Тернопільський молокозавод»	54319	56300	66661	97679	130934
Приріст до попереднього року, %	-	3,6	18,4	46,5	34,0
ПАТ «Борщівський сирзавод»	11016	12050	7642	650	-3527
Приріст до попереднього року, %	-	9,3	64,4	- 91,5	-
ПАТ «Баштанський сирзавод»	15813	21837	78442	38727	21511
Приріст до попереднього року, %	-	38,0	359,2	-49,4	-55,5
ПАТ Вінницький молочний завод «Рошен»	-7783	-25815	-89599	576043	1245652
Приріст до попереднього року, %	-	-	-	-	216,2
ПАТ «Житомирський маслозавод»	169830	193950	140284	201714	181630
Приріст до попереднього року, %	-	14,2	-27,7	53,7	-10,0
ПАТ «Літинський молочний завод»	3839	-526	804	10243	11830
Приріст до попереднього року, %	-	-	152,9	127,4	15,5

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

сумою внесених у бюджет податків з прибутку, економічних санкцій та інших обов'язкових платежів підприємства, які покривають за рахунок прибутку.

Кінцевий фінансовий результат досліджуваних молокопереробних підприємств України характеризується поступовим зменшенням збитку до формування чистого прибутку у 2012-2014 роках. Однак, аналізуючи дані цих підприємств, видно, що для кожного з них притаманна своя тенденція зміни фінансового результату, який нерідко змінюється від чистого прибутку до збитку і навпаки протягом всього періоду 2011-2015 р.р.

Виходячи з таблиці 2, видно, що в цілому по більшості підприємств простежується позитивна динаміка росту чистого прибутку підприємства.

Отриманий прибуток не є єдиним джерелом формування фінансових потоків молокопереробних підприємств України. Окрім прибутку, чисті фінансові потоки формуються за рахунок амортизаційних відрахувань.

Згідно П (С)БО, амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, яка амортизується протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [6]. Фактично амортизація означає списання протягом терміну експлуатації балансової вартості основних засобів. Амортизаційні відрахування перебувають у постійному русі і використовуються для того, щоб розширити або відновити діючі основні засоби, які підвищують ефективність виробництва. Тому амортизаційні відрахування є джерелом фінансування розширеного відтворення основного капіталу. Згідно таблиці 3, у 2015 році загальна сума амортизаційних відрахувань у досліджуваних молокопереробних підприємствах більше, ніж вдвічі, перевищувала чистий прибуток.

Амортизаційні відрахування є важливим джерелом фінансових ресурсів, оскільки залишаються на підприємстві і мають бути використані для інвестування в основні засоби. З даних таблиці 3 видно, що сума їх у 2015 р. перевищує аналогічний показник 2011 р. у 2 рази на ПАТ «Тростянецький молочний завод», ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Житомирський сирзавод», ПАТ «Тернопільський

сирзавод», ПАТ «Тернопільський

Таблиця 2

Динаміка фінансового результату окремих молокопереробних підприємств України, тис.грн.

Назва підприємства	Роки					Відхилення 2015 р. до 2011 р., тис.грн.
	2011	2012	2013	2014	2015	
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	-607	759	1496	422	335	942
ПАТ «Тернопільський молокозавод»	12779	13060	14766	20328	28207	15428
ПАТ «Борщівський сирзавод»	2950	3659	6980	6846	6610	3660
ПАТ «Баштанський сирзавод»	-9951	11790	14983	28788	-3948	-6003
ПАТ Вінницький молочний завод «Рошен»	44786	56284	56833	17154	-12801	-57586
ПАТ «Житомирський маслозавод»	57553	65180	48571	71578	56217	-1336
ПАТ «Літинський молочний завод»	-4070	-6499	3576	6631	4819	8889

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

Таблиця 3

Динаміка амортизаційних відрахувань окремих молокопереробних підприємств країни, тис.грн.

Назва підприємства	Роки					Відхилення 2015 р. до 2011 р., тис.грн.
	2011	2012	2013	2014	2015	
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	2309	2457	3634	4211	4762	1953
Приріст до попереднього року,%	-	1,06	1,48	1,16	1,13	-
ПАТ «Тернопільський молокозавод»	25830	30455	46728	67748	96150	70320
Приріст до попереднього року,%	-	1,18	1,53	1,45	1,42	-
ПАТ «Борщівський сирзавод»	15995	4909	4861	5483	5989	-10006
Приріст до попереднього року,%	-	0,30	0,99	1,13	1,09	-
ПАТ «Баштанський сирзавод»	49337	70022	79430	92599	106359	57022
Приріст до попереднього року,%	-	1,42	1,13	1,17	1,15	-
ПАТ Вінницький молочний завод «Рошен»	41455	50530	53482	110602	207693	166238
Приріст до попереднього року,%	-	1,22	1,06	2,06	1,87	-
ПАТ «Житомирський маслозавод»	96825	110545	150701	200180	199253	102428
Приріст до попереднього року,%	-	1,14	1,36	1,33	0,99	-
ПАТ «Літинський молочний завод»	22265	25501	29293	34004	35216	12951
Приріст до попереднього року,%	-	1,15	1,15	1,16	1,06	-

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

молочний завод», що свідчить про зростання можливостей фінансування. Загалом, щодо тенденції зміни та динаміки показника амортизаційних відрахувань на всіх досліджуваних підприємствах відбувається щорічне поступове зростання амортизації та відповідно збільшення її питомої ваги у фінансових потоках підприємства.

Крім чистого прибутку та амортизації на розміри та структуру чистого фінансового потоку підприємства чинить істотний вплив кредиторська та дебіторська заборгованість.

Як підтверджують дані таблиці 4, впродовж 2011-2015 р.р. відбувалося непропорційне щорічне зростання обсягів кредиторської заборгованості у п'яти з семи досліджуваних молокопереробних підприємств. Високі темпи зростання за цей період демонстрували ПАТ «Тернопільський молокозавод» (18054 тис.грн.), ПАТ «Баштанський сирзавод» (77468 тис.грн.), ПАТ «Літинський

молочний завод» (6880 тис.грн.). Таке зростання суми кредиторської заборгованості свідчить про погіршення платоспроможності підприємства або про розширення комерційного кредиту з боку постачальників. Відповідно за 2011-2015 рр. збільшився обсяг дебіторської заборгованості майже на 177% та має стійку тенденцію до зростання. Збільшення суми дебіторської заборгованості означає збільшення обсягу продажів продукції та несвоєчасність розрахунків за власними поточними зобов'язаннями, що в подальшому може скоригувати дохід у від'ємну сторону.

За цей період відбулося помітне щорічне зменшення співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості. Суттєве перевищення дебіторської заборгованості у 2015 році мало місце на ПАТ «Борщівський сирзавод» (0,56), ПАТ «Баштанський сирзавод» (0,53), ПАТ «Житомирський маслозавод» (0,40), ПАТ «Літинський молоч-

Таблиця 4

Динаміка видів заборгованості окремих молокопереробних підприємств України, тис.грн.

Назва підприємства	Роки					Відхилення 2015 р. до 2011 р., тис.грн.
	2011	2012	2013	2014	2015	
ПАТ «Тростянецький молочний завод»						
Кредиторська заборгован.	6953	2596	21737	2132	28	-6925
Дебіторська заборгован.	4556	726	21213	2062	1634	-2922
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	1,52	3,57	1,02	1,03	0,02	
ПАТ «Тернопільський молокозавод»						
Кредиторська заборгован.	45540	43610	38982	46975	63644	18054
Дебіторська заборгован.	29880	30825	33851	37372	57067	27187
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	1,52	1,41	1,15	1,25	1,12	
ПАТ «Борщівський сирзавод»						
Кредиторська заборгован.	18320	32247	15313	24126	22666	4346
Дебіторська заборгован.	26249	28765	19512	35805	39792	13543
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	0,50	1,12	0,78	0,67	0,56	
ПАТ «Баштанський сирзавод»						
Кредиторська заборгован.	24700	30528	72287	104051	102168	77468
Дебіторська заборгован.	94500	90503	88158	186711	190964	96464
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	0,26	0,33	0,82	0,55	0,53	
ПАТ Вінницький молочний завод «Рошен»						
Кредиторська заборгован.	44476	56529	15885	634413	1180220	1135744
Дебіторська заборгован.	138900	189158	215799	186126	65432	-73408
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	0,32	0,30	0,07	3,40	18,03	
ПАТ «Житомирський маслозавод»						
Кредиторська заборгован.	93082	100647	31888	46668	49730	-43352
Дебіторська заборгован.	77630	82422	90876	116712	123570	45940
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	1,19	1,22	0,35	0,39	0,40	
ПАТ «Літинський молочний завод»						
Кредиторська заборгован.	10323	17500	15272	17537	17203	6880
Дебіторська заборгован.	24679	37028	47337	47929	45408	20729
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгован.	0,42	0,47	0,32	0,36	0,37	

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

ний завод» (0,37), що створює загрозу фінансовій стабільності підприємству. Оцінюючи співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, необхідно враховувати, що дебіторською заборгованістю неможливо погасити кредиторську за винятком взаємозаліку. Крім того, кредиторська заборгованість не є нормальним джерелом покриття дебіторської заборгованості, оскільки взаємне кредитування законодавством заборонене [7].

Проаналізувавши джерела формування фінансових потоків молокопереробних підприємств, необхідно відмітити, що дебіторська та кредиторська заборгованості є пріоритетними, які суттєво впливають на формування чистого фінансового потоку. Амортизаційні відрахування теж є першочерговими, але у порівнянні з видами заборгованості є більш передбачуваними, обсяг та час здійснення яких можуть бути визначені заздалегідь.

Оскільки величина чистого фінансового потоку залежить від багатьох факторів, всі їх врахувати неможливо. Тому вважаємо, що необхідно здійснювати аналіз реального фінансового потоку у визначених інтервалах часу. Використовуючи звітні дані, необхідно виконувати групування за роками, кварталами, місяцями. Потім складати таблиці позитивного і від'ємного фінансових потоків у розрізі місяців.

Отже, на досліджуваних молокопереробних підприємствах посилення впливу фінансового механізму повинно бути спрямовано на досягнення фінансових результатів шляхом цілеспрямованого регулювання потоків фінансових ресурсів та створення сприятливих умов активності виробничих процесів. Активність фінансових потоків створює енергію, яка забезпечує рух матеріальних потоків, формує стабільний розвиток.

Висновки. Проведені дослідження свідчать про низький рівень ефективності управління фінансовими ресурсами, що генерує катастрофічні ризики спрямування фінансових потоків в активи молокопереробних підприємств, від'ємну рентабельність власних джерел формування фінансових потоків. За допомогою аналізу показників джерел фінансових потоків проведено їх аналіз у часі і за обсягами. Вважаємо, що фінансові потоки досліджувані молокопереробних підприємств десинхронізовані за обсягами джерел їх формування та не забезпечують фінансову стійкість та платоспроможність. Структурні зміни джерел формування фінансових потоків потребують подальших методологічних та аналітичних досліджень у напрямі розміщення в активах підприємства.

Адаптація вартісної концепції в аграрному бізнесі повинна спиратися саме на ресурсний підхід,

не відкидаючи можливості застосування потокової концепції, що дасть можливість збагатити теоретичну, удосконалити методичну та спростити практичні аспекти її використання за рахунок логіки розвитку та комплексного і системного впровадження накопиченого досвіду.

Формування фінансових потоків – це складний економічний процес, що відбувається на різних рівнях.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Фінанси: вишкіл студії. Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Юрія С.І. – Тернопіль: Карт – бланш, 2002. – 357 с.
2. Воронченко О.В. Механізм фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання продукції / О.В.Воронченко // Актуальні проблеми модернізації економіки та фінансової системи України: матеріали між нар. Наук. – практ. конф. – Черкаси, ЧДТУ, 2014. – С. 64-66.
3. Лазичева Е.А. Исследования сущности финансовых потоков / Е.А. Лазичева // Вестник Томского государственного университета. – 2009. – №329. – С. 186-189.
4. Небаба Н.О. Фінансові потоки: сутність, підходи до визначення [Текст] / Н.О.Небаба // Вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 2(11). – С. 42-45.
5. Гудзь О.Є. Оптимізація фінансових потоків сільськогосподарських підприємств // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Фінанси і кредит. № 1 (22), 2007, с. 35-41.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Основні засоби, затв.наказом МФУ від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/show/z0288-00>.
7. Фінансовий аналіз [Текст] навчальний посібник. – За заг. ред. Школьник. І.О. [І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.] – К.: «Центр учбової літератури», 2016, 368 с.
8. Дайнеко Е.О. Основы формирования и распределения финансовых потоков субъектов хозяйствования, действующих на современном этапе развития экономики [Электронный ресурс] / Е.О. Дайнеко, Н.В. Суденкова. – БГТУ. – 2013. – № 7. – Режим доступа: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved>.
9. Алескерова Ю.В. Фінансовий результат підприємства та прибуток підприємства / Ю.В. Алескерова // Економіка: проблеми теорії та практики Збірник наукових праць. Вип. 250. Том III. – Дніпропетровськ. – 2009. – С. 677-684.
10. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – Київ: ЦУЛ, 2013. – 504 с.
11. Небаба Н.О. Сутність та структура механізму управління фінансовими потоками у системі недержавного пенсійного забезпечення/Н.О.Небаба//Інноваційна економіка. – 2013. – № 5. – С. 276-279.